

עבודת המידות עבודה פנימית

1) מסילת ישרים – הקדמה

והנה הכתוב אומר "הן יראת ה' היא חכמה" ואמרו רז"ל 'הן' אחת, הרי שהיראה היא חכמה והיא לבדה חכמה, וודאי שאין נקרא חכמה מה שאין בו עיון.

2) מוסר אביך פרק א' פסקה ב'

אמרו חז"ל על פסוק "הן יראת ה' היא חכמה" – "הן אחת" שרק היא לבדה חכמה... ודבר זה יפלא מאד הלא גדר החכמה הוא מה שצריך עיון והרבה דברים זולת למודי היראה צריכים עיון? והנראה בזה שכל הלימודים כשאחד מעיין בהם ותוצאות העיונים ימסור לחבירו בקיצור, מקבל חבירו את החכמה כמו מי שהגה בעיונו זמן רב. כמו עניני הלכה שבמקום שנפל ספק מצד סתירת סוגיות או קושיות הנופלות בדברי התלמוד והפוסקים צריך שקידה ועיון להעמיד דבר על בוריו, אבל אחרי הבירור כשיאמר אותו לאיזה אדם בקיצור ידע השומע אותו כמו מי שהגה ועיין וחדש בעצמו.

משא"כ יראת ה', שאע"פ שלימוד היראה שווה לשאר לימודים בסדר כללים וחוקים... וישנם מקומות ועניינים הדורשים ליבון ובירור מ"מ גם אחרי הבירור כשיאמר קיצור הדברים למי שלא ירד לעומק העניינים לא יבין...

לכן ודאי רק יראת ה' לבדה היא חכמה, חכמה אמיתית שלא תשתנה להיות ידיעה בעלמא בלא חכמה, אבל כל הידיעות שבעולם, בין ידיעות עניני הלכות עמוקות, בין ידיעות טבע הנמצאים מצד עצמם, אינן כי אם ידיעה אלא שיפול בהן קושי בהשגת ידיעתן עד שנצטרך להשתמש גם בהן בכח החכמה, שמעיקרו לא נברא באדם כ"א לצורך היראה לבדה."

3) מוסר אביך פרק א' פסקה ג'

ונבין ג"כ דברי סיום הכתוב 'סור מרע בינה', שלא אמר שלא לעשות רע כי אם 'סור מרע'. והלוא ישנם דברים ידועים שהם רע, כל מה שאסרה התורה בכלל ובפרט, ואם כן נייתי ספר וניחזי, כשנלמוד נדע איך שלא לעשות.

אבל ההסרה אינה העדר העשיה לבד כ"א שיהיה בדרכיו מרוחק מהרע, וזה יתכן כשיבין לפי שכלו כוונת התורה לשמרנו מהרע ולראות באמת אנה רצונו ית' נוטה לפנות לטוב, אז יסור מהרע בחפץ נפשו והכרתו האמיתית.

וזה מתחלף הרבה בין איש לאיש, אע"פ שההעדר מעשות הרע כולל את כל הכלל כולו, אבל הדרכים איך לסור ממנו מיוחדים בכל איש לפי טבעו ומצבו ושכלו.

אם כן למניעה מעשות רע אי אפשר לומר שהיא בינה, הבנת דבר מתוך דבר... אבל להסרה מהרע כל אחד לפי ענינו דורש בזה דרך אחר מיוחד ומצוין, ולזה ודאי דרושה בינה יתירה שיבין מדברים אחדים כפי הבנתו בעניני התורה ודרכיה איך הם פועלים עליו לטובה ולקדושה, ללכת בדרך זה בעניינים הפרטיים אשר לו."

4) שמות פרק כ' פסוקים י"ט – כ"ג ורש"י שם.

"ויאמר ד' אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. מזבח אדמה תעשה לי... ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה.

ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו."

רש"י: "אלהי כסף – בא להזהיר על הכרובים שאתה עושה לעמוד אתי שלא יהיו של כסף, שאם שניתן לעשותם של כסף הרי הן לפני כאלהות."

"ואלהי זהב – בא להזהיר שלא יוסיף על ב', שאם עשית ד' הרי הן לפני כאלהי זהב." "לא תעשו לכם – לא תאמר הריני עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדרך שאני עושה בבית עולמים, לכך נאמר לא תעשו לכם."

"ותחללה – הא למדת שאם הנפת עליה ברזל חללת. שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיונף המקצר על המאריך..."

"אשר לא תגלה ערותך – שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך. ואע"פ שאינו גלוי ערוה ממש... מ"מ הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא ואתה נוהג בם מנהג בזיון..."

5) ויקרא פרק י"ט פסוק ט"ז

לא תלך רכיל בעמך לא תעמוד על דם רעך אני ד'.